

catorem apud deū pmoucant acuetes ⁊ af
 fuerat acies deuorōem suam ⁊ discant in me
 quomō in tempe iracūdie recōciliare pecca
 tores debent apud deum. **Q**uānto sancti? **N**i
 colans in tpe iracūdie apud deum sit ⁊ fu
 erit efficac reconciliator pater tam ex crebra
 supplicium inuocatoe q̄ miraculoꝝ exhi
 bitione. Nam de primo. i. crebra inuocatoe
 dicit **Beatus**. Post memoriam virgīs glo
 riam tam dulcis pietas tā pia dulcedo in
 crebro fidelium obseruat. vt in die tribula
 rōnis nomen nicolai teneat in ore req̄scat i
 corde. **S**i choniscatoes fulgurāt ⁊ pcell to
 nando de supius vindicta timef. nicolaus
 in patrocium assumit ⁊ dulciter acclama
 t. **S**i tempestas leuiens ⁊ crudelitas mā
 gna magni nauigantibz mortem intendat: ni
 colaus fidelis exorat vt audiat. supplicij iuo
 catur vt veniat. misericorditer acclamat vt
 emat. **S**ecundo idem patet q̄ sit efficac re
 conciliator ex crebra in multiplicium miraculoꝝ
 exhiōe vt patet ex eius legenda

De sancto Thoma sermo primus

Domine nesci

Omus quo vadis ⁊ quomodo
 possumus vias scire. **V**erba
 sunt apli thome **Johan. xiiij**
Quānto sapiēs **Salomō Eccle. xij**. **V**er
 ba sapiētum sicut stimuli et quasi clau i al
 tum defixi que p magistrōꝝ consiliū data
 sunt a pastore vno. his amplius fili mi ne
 inquiras. **V**erba ista scōdo loco posita huic
 glōso principi thome possunt non incōgrue
 adaptari. qui vnus de cōcilio. i. de conuētū
 magistrōꝝ. i. apostoloꝝ accepit cū alijs apo
 stolis copiam p̄funde sapiē ab vno pastore
 scilicet ihesu xpo. qui cum ab ip̄o pastore suo sa
 piētiam nō eam que mōdi est sed etiā desur
 sum est descendens a patre luminum didi
 cerunt. **I**deo verba eoz per eos ad nos trās
 lata nobis debent esse tanq̄ stimuli ⁊ eis tā
 q̄ clau i altum defixi. **N**obis inquam de
 bent esse tanq̄ stimuli per que stimulamur
 vt sequamur dñm ⁊ aplos. ⁊ eis sunt tanq̄
 clau i p̄ quos in p̄fundum eternitatis cū do
 mino sunt cōfixi. igitur glōsus iste princeps
 fonti dñe sapiē ⁊ pastori ihesu xpo familia

riter adhxrens ⁊ veram ab eo sapiam hatri
 ens. ex quo veraciter sapiēs factus quattuor
 verba loquit in scriptura. que deuote intelle
 cta tanq̄ stimuli mouere nos dñt vt ad do
 minum cōuertamur ⁊ nichilominus in eis
 dem verbis instruimur quibz exercitijs et q̄
 via hoc facere deamus vt eadem aliquādo
 pmouente gratia nos sicut nūc eos tanquā
 clau i cōnectant dño in eternum. ita vt eadē
 verba in hac via qua ambulamus sint no
 bis stimuli ⁊ in patria fiāt clau i. **P**rimum
 ergo verbum thome ponit **Jo. xiiij**. vbi dici
 tur. **D**ñe nescimus quo vadis ⁊ quomodo
 possumus vias scire. **S**ecūm ibidem. **x**. **E**a
 mus ⁊ nos moriamur cum ip̄o. **T**ercū ite
 rum **Johan. xj**. **N**isi videro in manibz firu
 ram clauoꝝ ⁊c. **Q**uartum ibidem. dñs me⁹
 ⁊ deus meus. **H**ec quattuor verba tam pro
 fundas cōtinent sapias vt si premantur stu
 dio diligēti. eliquat ex eis doctrina q̄ omibz
 imitatibz sufficiat ad salutem. **P**rimū eniz
 verbum docet nos de vie dei inquisitōe. **S**e
 cūndum de inuēte vie p̄gressione. **T**ercū
 inonet nos de magnanimitatis cōtētōe. **Q**uar
 tum de termi p̄uentione siue premiū affecuti
 one. **I**n virtute hoꝝ quattuor verboꝝ beatus
 thomas in hac via ⁊ vita p̄fectiōem vite ac
 tingebat ⁊ in patria ad supremū cumulum
 glē perueniebat. **I**n quoz verboꝝ virtute ⁊
 nos supremā vite p̄ntis p̄fectiōem ⁊ in futu
 ro magnam cōsequimur gl̄ificatiōem. **H**ec
 ergo quattuor p̄ ordinem p̄sequētes: primo
 dicimus q̄ primū verbum nō tpe sed ordie
 hic p̄posito est illud **D**ñe nescimus quo va
 dis ⁊ quō possumus vias scire. qd̄ non de
 sperando sed inquirēdo dixit. **I**n quo verbo
 beatus thomas primū inquisiuit de via per
 quam eundem foret ad deum insinuās no
 bis in eodem q̄ ante omia inquirēdum est
 nobis de via que ad deū directo itiere nos
 p̄ducet. eo q̄ hoc sit nobis summe necessari
 um ad salutē p̄pter infinita deuia q̄ dñs ro
 cat latam viam que ducit ad perditionem si
 non cognoscamus deuia vt ea declinamus
 sed arripētes rectam viam vt in ea ambu
 lemus. quia sicut p̄verbio. **xi. d̄. Est via q̄**
videt homi recta ⁊ nouissima eius ducunt
ad mortem. **I**tem **Eccle. iij. V**idi impios

Sermo

in inferno sepultos qui cum adhuc viueret
in loco sancto erant et laudabant in ciuita-
te quasi iustorum opum. **U** **P**ropter quod
sciendum quod licet infinita sunt ut pmissimus
deuia. **A**ugu. tamen vult nobis prouidens in-
tra omnia construxit viam. **T**ria sunt genera ho-
minum que dicit deus scilicet remanentem. retro
cedentem. aberrantem. et subiungit exponendo
Qui non proficit remansit in via. **Q**ui a melio-
ri proposito declinat ad id quod deterius est reuer-
sus est retro. **Q**ui vero fidem quam per dilectionem
operatur deserit a via errauit. **H**ec ergo diuisa
declinantes. et de recta via fidele inquirentes
ex profundo cordis clamemus ad dominum dice-
tes. **N**ota fac mihi viam in qua ambulabo ut si-
mus de numero eorum de quibus dicit in psalmo
Deducit eos in viam rectam ut irent in ciui-
tatem habitacionis: ut sic per deum ducti glo-
riari possimus cum psalmi dicentes. **I**n ter-
ra deserta inuia et inaquosa etc: ut videatur tam-
dem aliquando virtutem et gloriam tuam. **E**x his
itaque precibus deus victus quippe qui ad profun-
das preces se continere non potest ostendit nobis
vias vite in triplici loco ut vndique informa-
ti non possimus nos de ignorantia excusare.
Ostendit enim nobis viam in verbi dei instruc-
tione. bonorum hominum exemplificatone. et sui ipsius
ostensione. ut auditis per verbi dei audicionem
visus per bonorum hominum obseruatonez
affectus per sui ostensionem valeat informari.
Primo dico docemur viam in verbi dei au-
dicionem. **N**am seculares in predicacionibus. lite-
rati vero in lecturibus de via dei plenissime in-
formantur. **I**n scriptura enim que formam pre-
bet vite dei omnis etas omnis status omnis con-
dicio hominum informat. **N**am ex virtute miri-
fica dulcis dei qui dat sapientiam verbis que au-
diunt aures diuersorum verba dei audientium
diuersas in verbis vniuscuiusque necessitate
inueniunt illuminaciones. ut in vno eodemque
sermone peccator propugnat ad penitentiam. iustus
accendatur ad gratiam quod per manna bene figura-
tum legimus de quo dicit Sapientia xiiij. **V**olunta-
ti vniuscuiusque deseruiens ad quod quisque vo-
lebat conuertebat. **N**am per manna verbum dei
non incongrue designat. **H**inc Deuteronomio xvi
facies quodcumque dixerint qui presunt loco
quem elegit dominus sequerisque inuiam eorum. nec

declinabis ad dextram nec ad sinistram. **N**isi
malus predicat destruens vita quod deus ver-
bis instruit nos dominus. **N**um. xiiij. di. **Q**ue di-
cunt facite que autem faciunt facere nolite. **Q**u-
tem de via dei in verbo predicacionis plenissi-
me informemur ostendit in psal. vbi dicit **I**n
quo corrigitur adolescentior viam suam: et
reddet sibi ipsi afflatus spiritu sancto dicens an-
studiedo sermones tuos. **S**ecundo ad viam dei
addiscendam remittit nos deus ad obserua-
tionem bonorum ut diligenter vitam eorum tan-
quam exemplaria obseruemus: aduertentes di-
ligenter quid quale quomodo et quomodo in moribus
in actionibus in virtutibus agant et qualiter se
deo et primo exhibeant. ut ex eis informari
possint et puocati ipsos per virtutes imitemur. **H**ic
est quod per Job. xii. loquit nobis deus dicens.
Interrogate quemlibet de viatoribus ac si dicat.
De via pueniendi ad me querite viatores.
Qui autem sint veraciter viatores exponit gre-
gorius sic dicit. **V**iator dicitur qui patriam vitam esse non
patriam attenderit qui in dilectione presentis
seculi cor figere despicit qui non remanere in-
transientibus sed ad eterna toto corde perue-
nire concupiscit. quorum quos enim tales sunt vera-
citer viatores sunt qui intentionem mentis in
amore vite presentis figere dedignantur. **Q**ui
autem presentem vitam non quasi viam sed quasi
patriam attendent viatores non sunt. sed tanquam
cives suorum inhabitant regionem. qui bene figura-
ti sunt per filios ruben et gad. et dimidiam tri-
bum manassen. qui cum vidissent terram ia-
zer et galaad apras alendis animalibus vene-
runt ad moysen dicens. **T**erram quam percussit do-
minus in conspectu filiorum israel vberissima est
ad pascuum animalium: et nos serui tui beniamin
iumentorum plurima percipimus si inuenimus gra-
tiam coram te ut des nobis eam in possessionem.
nec facias nos transire iordanem. **N**um. xiiij.
Sic seculares considerant quod terra ista
apra sit ad pascua voluptatis eligunt eam ce-
lestem patriam contemnentes nisi ponant in cor-
dibus suis tale ydolum ut vtriusque velint habere
quod nulli vniquam legimus euenisse. **D**e his vi-
atoribus dicit **B**ertrandus. **C**onsiderando nobis eos
qui hanc vitam non tanquam patriam attendunt
qui se cognoscunt non habere hic manentes
civitatem sed futuram inquirunt. **A**lium enim

inuenimus sacris lectōibz intendētem ali
 um orōibz incumbētem alium p suis excel
 sio lacrimātem aliu in dei laudibz exultan
 tem aliu vigilātem aliu ieiunantē aliu pie
 tatis officia fratribz exhibentē aliu largas
 elemosinas faciētem aliu paupes colligen
 tem alium pegrinātem aliu cōtinētē aliu
 omēs vias suas sollicitē obseruātem alium
 loco et tpe his omibz adaptātem et subiun
 git Bern. **Curre** per singulos curre p omēs
 et omēs inueni. s. hēre facies eū in iher
 usalem. quid ergo de his oibz dixerim nisi
 qd sint verissimi viatores. **Tercio** se
 ipm nobis deus tanqz viam obijcit in exē
 plum qui huius pegrinationis viam tanqz
 pegrinus et aduena ābulabat. quod i spū
 puidens Iher. xiiij. cōparēdo dixit. **Qua**
 re quasi colonus futurus es in terra et qua
 si viator declinās ad manēdum. **Quare** su
 curus es quasi vir vagus et fortis qui nō po
 test saluare. nec solū est viator sed qd pl^{us} est
 ipa via. Sic enī dixit thomas qrenti d. via
 Ego sum via veritas et vita. via in cōuersa
 tione. veritas in pmissione. vita in pueniōe.
 Cum enī diceret se esse viam ne quis ex hoc
 magis desparet hīs p impossibili nec talez
 viam in teo pzonisam posset attingere. mi
 nus aut ābulare. Ideo statim subiungit.
 Ego sum veritas qui pmissi homiez in hac
 via adiuuādū et deducēdum dicēs deus. ix.
 Hōies hodie qd deus tuus ipse trāsibit an te
 ignis te uozās et cōsumēs qui cōterat et di
 sperdat hostes tuos an faciē tuam velociter
 Ite in eodē. xxi. **Dñs** deus tuus ipse est du
 ctor tuus: nec dimittet nec derelinquet te.
Hinc Esa. **Noli** timere qz ego tecū sum cū
 trāsieris p aquas ego tecū ero et flumina nō
 apient te. cū ambulaueris p ignē nō cōbu
 rabis et flāma nō cōburet te. **Et** itez qūo so
 let nutrix portare infantulū suū in sinu suo.
 sic portauit te deus. **Quid** aut daturus sit
 tuis qui hac viā in teo onisam psumentes d
 eius adiutorio aggrediunt. subiūxit. et vita
 ac si dicat. **Ego** non solū sum via qua ē eū
 cum: nec solū veritas cui est de adiutorio re
 pmissio credēdum. sed etiā sum vita ad re
 munerādum. **Inter** oia autē desiderabilia
 nihil enī allicet nihil tācū diligēt qz tum v;

ta. et ideo deus pmissit in munere qd maxi
 me affectat. **Hinc** Bern. **Deus** volēs suaz
 nobile creaturaz hoīem vicz reuocare. **Si**
 inquit coegero asinum hēbo nō hoīem. eoq
 nō volēs veniat. **Alū** quid asinis dabo reg
 num meū: aut nūquid de bobz cura est deo
Oporet ergo hēre volūtarium. **Scio** inquit
 quid agā. **Hō** timidus est natura. et terrebo
 eum si forte sic reuertatur et pmiatus ē acer
 bioza que excogitari pnt. s. tenebras eternal
 vermes imortales. ignē inextinguibile. **Cū**
 aut nec sic reuocaret ait deus. **Non** solum
 timidus est homo sed et cupidus. pmittam
 ergo ei quod oīno desiderabile sit. **Deside**
 rant homines aurz et argentū et filia. sed sup
 oia desiderāt vitam: manifestū est hoc. **Si**
 inquit tātopere desiderāt miserā hāc vitam
 laboriosam defectuosam oī bono exosam. qz
 tum diligēt beatā quietā eternā et ex oī bo
 no copiosam. **Promisit** ergo vitam i vobis
 supra positis et talē vitā in qua daturus est
 deus. qd fm Esa. nec oculus vidit nec iuris
 audiuit nec in cor homis ascēdit. **Merito** i
 bunt ergo in suppliciu eternū qui hāc viam
 luminosam deliciosam fructuosam cuz dño
 ire cōtēnūt. cōtēnentes nihilominus cū hac
 via veritatis pmissione in adiuuando et ta
 lem vitā p remuneratōe in pueniēdo cōtē
 nunt. **De** his tribz. s. vie onisione. du carus
 pmissione. et pueniētiū remuneratōe dicit p
 uer. iij. **Quā** sapie mōstrabo tibi. ecce primū
 ducam te p semitas: ecce scdm. quas cū in
 gressus fueris non artabunt gressus tui: ecce
 tertiu. **Hec** tria tāgit Bernardus dicens
Plane in teo videbis viam p quā ābules
 ecce primū. cautelam qua ābules: ecce scdū.
 ad quā ambules mansionem: ecce tertium.
Quicū qz ergo vie pulcritudine delectatus
 pmissionis certitudine securatus. remune
 ratōnis magnitudine animatus: viā in teo
 nobis pzoensam aggredi desiderat. ecce
 ex persona sua deus per beatum Bern. ppo
 nit nobis viam dicens. **In** via mea cognō
 scere poteris viam tuam. vt sicut paupertat
 tis et obedientie. humilitatis et patientie. ca
 ritatis et misericordie incedibiles semitas
 tenui. sic et tu eisdem vestigijs incedas. non
 declinans ad dexteram nec ad sinistram.

Sermo.

In quibus verbis tria principia deno-
tantur que deus habuit in vita sua pater et
in via. Nam in tribus habuit paupertatem in
corpore penitentiam in anima humilitatem et
caritatem. Nunc vade o homo et si vis viam
dei aggredi fac simile quia in eisdem tribus
plena et absoluta consistit perfectio. Nam per
paupertatem nos a rebus denudamus per peni-
tentiam corpus abdicamus per caritatem vero
aiam deo damus. Qui ergo his tribus propter
deum renunciauerit nihil sibi ex omnibus reti-
nuit sed se totaliter erinavit. Sed quod ipse
magnam paupertatem habuerit testantur diuer-
sorum presertim et panis. Unde psalmus. Pauper
sum et in laboribus est. De penitentiam habue-
rit patet. Nam filius de cruce loquitur ad pa-
trem dicens. Super me confirmatus est fu-
tor tuus et o. fluc. r. in dixerunt super me. flu-
ctus penitentiam vocans. De humilitatem
habuit ipse loquitur ad discipulos dicens.
Discite a me quia mitis sum et humilis cor-
de. De caritatem habuit patet ipso dicente
Iohannis. Maiorem caritatem nemo ha-
bet etc. In his ergo tribus oportet nos ingredi
viam dei ne sua tam promissione quam remunera-
tione privemur nec nos terreat si non eque
currimus cum gigante. Non enim hoc a nobis
requiritur quia illa via ut prius portata
est et nullus potest ad eam scilicet pertinere.
Unde Esaias. Quomodo exaltati sunt celi
a terra sic exaltate sunt vie mee a vicis ve-
stris sed si facimus quod possumus nichil
a nobis amplius exigeretur operum pietatis
et misericordia domini nostri ihesu christi qui
VI De eodem sermo sanctus.

Simus et nos
et moriamur cum christo Ioh-
ban. xi. Dicit Bernardus: huius spiritus
sanctus passus suos in
nobis sicut enim passus passus quis apponens
ire vel ambulare dicitur: ita alicui gratiam quaz
in nobis fixit spiritus sanctus aliam misericordiam
dicitur apponens quasi quendam in nobis pces-
sum facit. In verbo ergo proposito beatus tho-
mas hortatur nos ut post vie ostensionem quaz
deus nobis ostendit in seipso cum domino eamus
spiritualibus passibus ambulantes. Licet enim bea-

tus thomas in verbo tunc plato intenderit:
dominum corporalibus sequi passibus sed hoc ipsum
tamen nullatenus facere potuisset si non in-
tus in anima spiritus sanctus prius eandem am-
bulatorem spiritualiter peregisset. Beatus igitur
apostolus hoc intendit in verbo proposito ut
nos una cum eo et cum domino eamus: et cum
domino moriamur. In quibus verbis duo facit
Primo enim hortatur nos apostolus ut
dominum euntes ad passionem sequamur
secundo ut cum ipso moriamur. Deinde duo se-
bunt sicut multum et maius. Multum enim est
cum domino pati sed maius est cum domino mori
Sed quia neutrum corporaliter facere possumus re-
stat ut qui cum domino pati et mori desideret spi-
ritualiter hoc agat. Expedito ergo uno
sermone de via actionis: nunc dicendum est de
via passionis: quam via passionis cum domino in-
choasset. Primo secundum Ioh. xvij. trans torrentem
cedron egrediebatur secundo captivatus tertio liga-
tur quarto flagellatus quinto crucifixus sexto
moriiebatur. In his sex penitentiam possumus
deum sequi ut radem ad eum qui iam regnat in
celestibus veniamus. si enim ut ait apostolus pro-
piti sumus et coregnabimus. De ergo per ordine
transcurrerem. primo transuadamus cum domino trans tor-
rentem cedron. omnia obstacula vitiumque venientia pre-
netes. Cedron enim interpretatur meror. omnes enim qui
primam converti deliberat diuicias honoresque
luprantes relinquendo incidit sine dubio in me-
rorem. Tunc enim in domo vanitas corporis debilitas
amicorum affinitas religionis austeritas
et adhuc infinita obstacula mentibus nostris
se obiciunt. ex quorum consideratione usque ad su-
mum tristitia replebimur et merore. Cum enim
ex una parte ex consilio rationis consentimus legi
dei quam bonum est et ex aduerso propter affectum
depravatum ex predictis obstaculis timemus
non posse proficere quod si decreuimus ictuare
fit anxietas super anxietatem pugna contra pug-
nam fit tristitia super tristitiam. Et ideo ante omnia
necesse est ut hanc torrentem cedron. id est hunc me-
rorem vitiliter transuadamus ab oculis mentis
nostrae omnia obstacula abigentes. Hanc pugnam
sentiebat apostolus in se cum diceret. Cor. v. Ceterum
lector legi dei secundum interiorum hominum video autem
aliam legem in membris meis repugnare legi me-
tis mee que merorem beati christi ponit dicit.